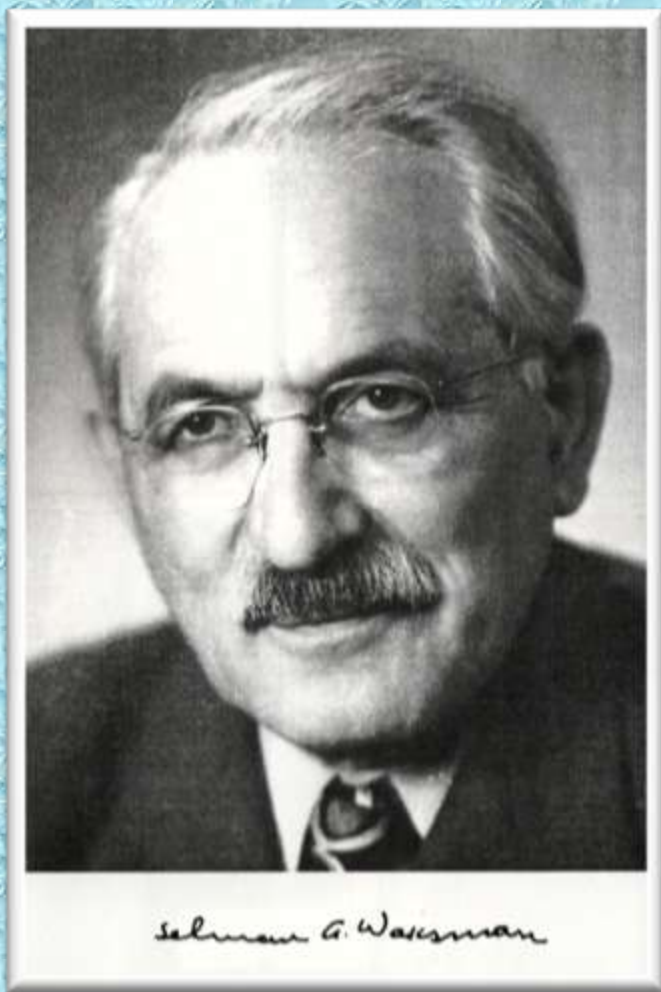

Родом із Вінниччини

*До 125-річчя
від дня народження
Зельмана
Ваксмана
(1888-1973)*

Підготувала Ольга Юрчишина,
головний бібліотекар

*По-справжньому
видатні ті, чиє серце
б'ється для всіх*

Ромен Роллан

*Зельман Вақсман
(Вақсман Соломон Якович)
(8(20).07.1888 - 16.08. 1973)*

*мікробіолог і біохімік,
професор, лауреат
Нобелівської премії в галузі
фізіології й медицини (1952),
винахідник перших
протитуберкульозних ліків,
автор терміну “антибіотик”*

В лабораторії

Село Нова Прилука – мала батьківщина Зельмана Вақсмана

20 липня 1888 року

**народився в містечку Нова Прилука
Бердичівського повіту Київської губернії,
нині с. Нова Прилука
Липовецького р-ну Вінницької обл.**

*Село Нова Прилука.
Сучасні фото*

A portrait of a middle-aged man with thinning hair, wearing a grey suit jacket, a dark blue shirt, and a light blue patterned tie. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a solid light blue.[illegible]

Зельман Вақсман про рідне село

... те містечко Нова Прилука, батьківщина моєї матері й бабусі, розташоване у серці західної частини руської України, в Київській губернії... на відстані сорока миль від Бердичева і близько двадцяти миль від найближчого великого міста Вінниці, де народився мій батько і дід.

Нова Прилука, подібно тисячам інших містечок в Україні, була оточена хуторами чи селами, де жили селяни. Це було сумне містечко... прикордонний пункт на межі зі степом...

У Вінницькій обласній газеті «Пульсуючі джерела» від 24 липня 2008 р. Олександр Роговий пише: «...прадід Юкель Ваксман був кагальним у Стрижавці, під Вінницею. Його дім продали за борги, і дід Аврум побудував у Вінниці. Там у 1862 році народився батько Янкель, який потрапив до Нової Прилуки... Його мати – Фредія Ваксман (у дівоцтві Лондон) енергійна й вольова жінка, власниця промтоварного магазину, зуміла забезпечити добрий статок. Завдяки її старанням збудували гарний будинок, інтер'єр якого все життя стояв перед очима Соломона. Фрадя вийшла заміж у 21 рік за Якова Васильовича Ваксмана. Він походив із міста Вінниці, змалку став сиротою і, не отримавши від мачухи освіти, став хазяйнувати на орендованій ним землі».

*Батьки вченого.
Фото близько 1900 р.*

*У Новій Прилуці
почалася освіта майбутнього
вченого. Мати, буваючи у
Вінниці, Бердичеві та інших
містах, привозила звідти
книги, наймала для навчання
сина кращих вчителів. Завдяки
знайденим нею репетиторам
Соломон вступив до Одеської
гімназії, яку закінчив через рік
після смерті матері (1910 р.)*

**Будівля Новоприлуцької школи,
добудованої до старого
єврейського хедеру, в якому
навчався Зельман Вақсман**

1907-1908 рр. — навчання в м. Вінниця

«Місто Вінниця, де я провів частину 1907-1908 років, мала особливу інтелектуальну атмосферу... Я знайшов дуже теплу сприятливу атмосферу серед молоді у цьому місті, яка, подібно до мене, намагалася зруйнувати провінційність життя. Вони групувалися для нового світу і нових ідей»

З. Ваксман

За океаном. Життя, віддане науці

1910 р. – разом із сім'єю Зельман Ваксман емігрував до США

1915 р. – закінчив сільськогосподарський коледж Рутгерського університету (штат Нью-Джерсі), де вивчав мікробіологію ґрунтів

1916 р. – здобув звання магістра природничих наук

1916 р. – разом з Р. Куртисом виділив актиноміцет, який мав антибіотичні властивості

1918 р. – закінчив Каліфорнійський університет в Сан-Франциско, став доктором фізіології й біохімії. Викладав у сільськогосподарському коледжі в Рутгерсі (штат Нью-Брансвік)

1916 р. – одружується з Бертою Деборою Митник

З. А. Ваксман.
Перший рік навчання в
сільськогосподарському
коледжі.

Сім'я Ваксманів у 1919 р.
незабаром після народження сина.

Нью-Брансвік

З 1923 р. – у Рутгерському університеті: професор, з 1942 р. – завідувач кафедри мікробіології, реорганізованої у 1949 р. в інститут мікробіології, у 1949–1958 рр. – його директор (згодом цьому інституту присвоєно ім'я вченого). Одночасно (1931–1942 рр.) – засновник і керівник відділу морської бактеріології інституту океанографії у Вуд-Халі.

*Зельман Вақсман
за роботою
1953 р.*

Липень - серпень 1924 р. –
подорож з дружиною по рідних місцях:
Вінниця, Турбів, Нова Прилука. ..

*«Ми взяли старовинний
гарний візок, який тягнула
конячина, і доїхали до готелю в
центрі міста. Було темно і
моросив дощ. Залізні підкови
коней вибивали характерні звуки
по бруківці вулиць. Це було місто,
де народились і жили мої батьки
і дід. І тут я провів багато днів
моєї юності».*

(З. Вақсман)

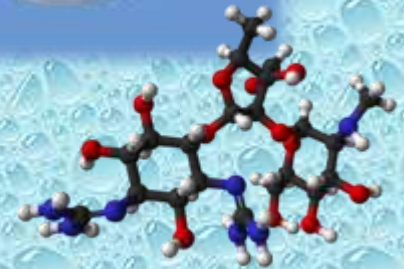

Готель "Савой". Сучасний вигляд.

*Можливо, саме тут, на думку
О. Рогового, у 1924 р. зупинялося
подружжя Вақсманів.*

Винайдення стрептоміцину

У 1932 році Американська національна Асоціація по боротьбі з туберкульозом звернулася до З. А. Ваксмана з проханням вивчити процес руйнування палички туберкульозу в ґрунті. У пошуках антибіотиків, які могли б знищувати мікроорганізми, не завдаючи при цьому шкоди людині, Ваксман і його колектив дослідили понад 10 тисяч різних ґрунтових мікроорганізмів. У 1943 році ця група зробила головне відкриття - винайшла стрептоміцин, який згубно діяв на мікобактерію туберкульозу. Таким чином було створено перший препарат, яким було розпочато еру антибактеріального лікування туберкульозу.

*Ліки від туберкульозу
знайдено!*

У 1946 році стрептоміцин починають широко використовувати для боротьби з туберкульозом. Завдяки цьому препарату було збережено життя мільйонів людей.

За це відкриття у 1952 році Зельман Ваксман став лауреатом Нобелівської премії в галузі фізіології та медицини, а ЮНЕСКО занесло його ім'я до списку 100 найвидатніших наукових діячів людства.

Нобелівський монумент.
Мангеттен

Ця кульмінаційна точка праці всього мого життя почалась у 1915 році з вивчення маленької групи ґрунтових мікроорганізмів, актиноміцетів, які принесли за останній час велику користь людству. Я гордий тим, що виправдав прадавній вислів “І з Землі прийде твоє спасіння”, і що мікроорганізми, які виявили свої важливі хімічні властивості при лікуванні людських хвороб, мали прийти з ґрунту.

З. Вақсман

Світова слава

**Перед початком
Нобелівської церемонії.**

Фото з «The international Historical press Photo collection». 1952 р.

**Король Швеції Густав VI
вручає вченому Нобелівську премію.**

Фото з «The international Historical press Photo collection». 1952 р.

**Папа Пій XI і З. А. Ваксман.
Прийом у Ватикані. 1950 р.**

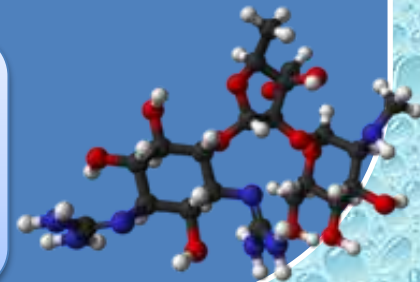

**Зустріч Нобелівських лауреатів
у Ліндау (Німеччина). 1963 р.**

**З. Ваксман другий справа
у першому ряду.**

3. Ваксман продовжував багато працювати, писати статті, книги, виступати з лекціями в різних містах країни, залишаючись головним авторитетом з питань мікробіології ґрунту і антибіотиків. У 1951 р. вчений разом з дружиною започаткував благодійний Мікробіологічний фонд. Наукові дослідження вченого присвячені вивченню природи гумусу, його виникненню і розпаду, ролі мікробів у цих процесах. Під керівництвом Ваксмана відкрито актиноміцет, неоміцин, актиноміцин, кандинецин, стрептотрицин, та ін. антибіотики, що використовуються у сучасній медицині й ветеринарії. Визначні наукові досягнення З. Ваксмана відзначені 66 преміями, орденами, медалями, іншими нагородами. У 1950 році Ваксман став кавалером ордена Почесного легіону. Йому було присуджено почесні докторські ступені університетів Льєжу й Рутгера; він був членом Національної академії наук, Національного дослідницького товариства, Товариства американських бактеріологів, Американського наукового ґрунтознавчого товариства, Американського хімічного товариства й Товариства експериментальної біології та медицини.

**16 серпня 1973 р. –
помер від крововиливу в мозок
у місті Хайєніс, штат Масачусетс**

Основні праці З. А. Вақсмана

“Энзимы” (1926)

“Основы почвенной микробиологии” (1927, 1932)

“Почва и микробы” (1932)

“Гумус” (1936, 1938)

“Микробный антагонизм и антибиотические вещества” (1945, 1947)

“Литература по стрептомицину” (1948, 1952)

“Стрептомицин – природа и практическое применение” (1949)

“Актиномицеты” (1950)

“Почвенная микробиология” (1952)

“Неомицин” (1952, 1956)

“Справочник по актиномицетам и их антибиотикам” (1953)

Зельман Вақсман опублікував самотійно чи у співавторстві понад 500 наукових праць. Більшість із них присвячена результатам експериментальних досліджень, але поряд із цим було написано чимало статей з історії мікробіології, а також роботи науково-популярного та автобіографічного характеру.

З. Вақсман написав також кілька монографій, присвячених біографіям вчених, життям яких він щиро захоплювався: С. Виноградського, Д. Ліпмана, В. Хавкіна.

Прижиттєві видання праць З. А. Вахсмана

Вшанування пам'яті вченого

**У Вінницькому національному
медичному університеті
імені М. І. Пирогова**

**створено музейний куточок
науковця. У вересні 2003 року в
університеті була проведена
представницька наукова
міжнародна конференція,
присвячена пам'яті видатного
вченого, цього ж року тут було
також створено благодійний
фонд його імені.**

Міністерство охорони здоров'я України
Академія медичних наук України
Вінницька обласна державна адміністрація
Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова
Благодійний фонд імені Лауреата Нобелівської премії Л.А.Ваксмана

ЗАПРОШЕННЯ

до участі у міжнародній науковій конференції
присвяченій пам'яті лауреата Нобелівської Премії
Зельмана Абрахама Ваксмана

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ І МІКРОБІОЛОГІЇ

Вінниця – 2003

Пам'ятний знак на
честь вченого в
Новій Прилуці

23 вересня 2003 року в с. Нова Прилука на Вінниччині було відкрито пам'ятний знак на честь З. Ваксмана.

На відкриття знака приїхав із Нью-Йорка син Нобелівського лауреата, також учений-мікробіолог Байрон Ваксман.

1998 року Рішенням Новоприлуцької сільської ради одна з вулиць села названа іменем З. Ваксмана.

*Школа імені З. Вақсмана.
Бронкс. Кооп-Сіті, США*

*Пам'ятний знак
ученому встановлено
також на Бульварі
Нобелівських лауреатів
у Рішон ле-Ціоні,
Ізраїль*

*Пам'ятна марка
на честь З. Вақсмана.*

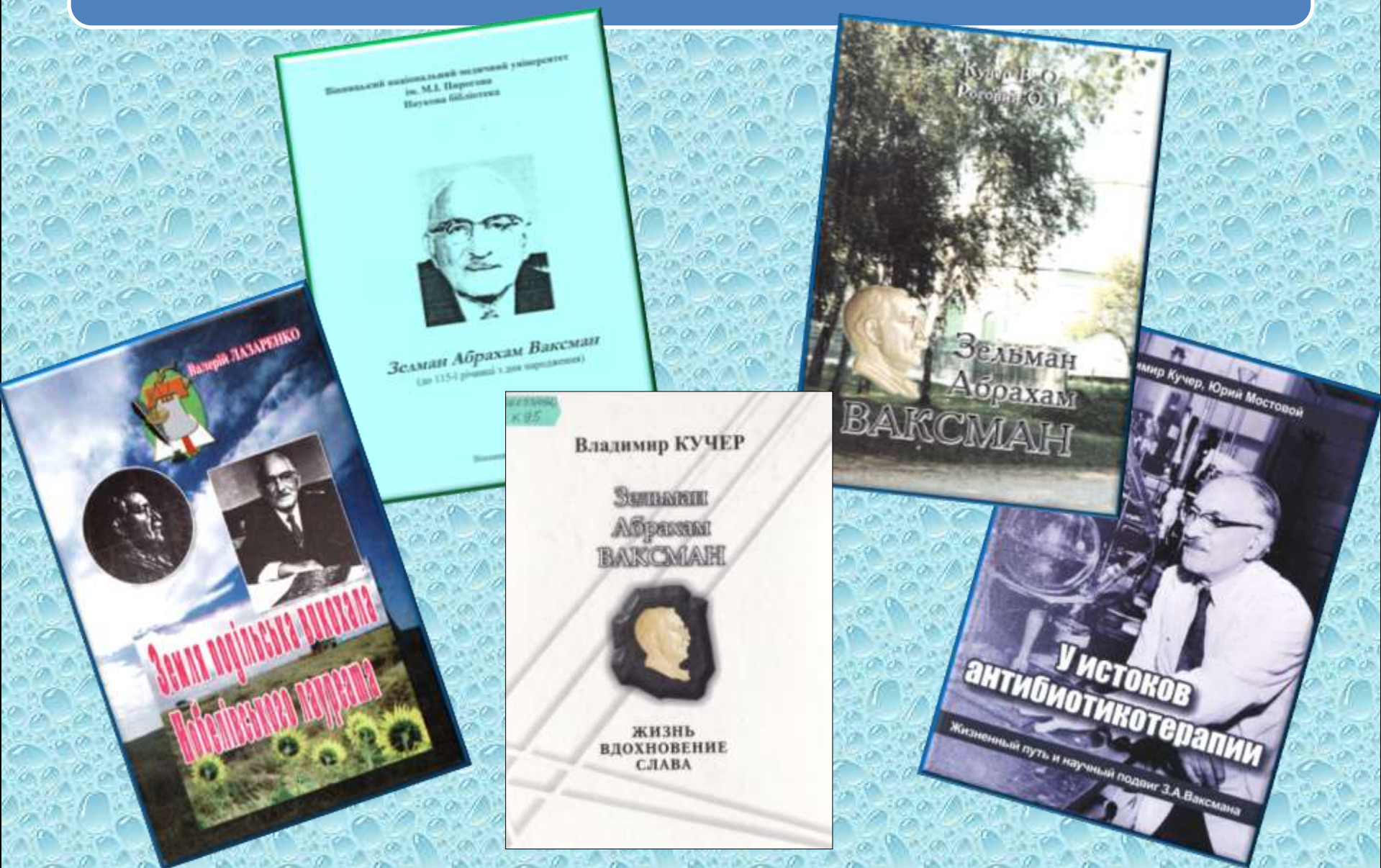
**Могила
Зельмана Ваксмана**

**Кладовище
Кроуэлл Вудс-Хол,
Масачусетс, США.**

**Напис на англійській
мові та івриті:**

***“...земля розкриється і
принесе спасіння”***

Книги подолян про видатного земляка

Дорога пам'яті до З. Вақсмана

Пам'ятний знак на честь Зельмана Вақсмана в Новій Прилуці